

EDUCAȚIA ECOLOGICĂ - COMPONENTĂ A "NOILOR EDUCAȚII"

Prof. I.P.P. MARIA RAICA

Grădinița cu Program Prelungit Copșa Mică, jud. Sibiu

ABSTRACT: *Environmental Education - component of "New Education". Between the "new education", environmental education is probably the best structured category. It has become a worldwide necessity and already has traditions in a lot of countries of Europe. Environmental education is based on global, integrative and systemic principles. To the understanding of these principles is the need to know that the whole world is interrelated, that every action produces a reaction. Everyone must realize and accept to take responsibility for the impact that his life has on the life of the planet.*

Keywords: *new education, ecology, environmental education, formative trails, behaviors.*

Noile educații - cadrul teoretic

Mișcarea "educații noi" începe, practic, de la sfârșitul secolului XX, ceea ce arată că adjectivul "nou" nu este pe deplin justificat. Adevăratul precursor a fost J.J. Rousseau, atât prin filozofia sa naturalistă, cât și prin intuițiile sale cu privire la psihologia evolutivă, la diferența calitativă dintre adult și copil. Sensul mesajului lui Rousseau ar fi că « *Educația este opera copilului; el nu are nevoie să fie educat, nici chiar să se educe el singur; nu are altceva de făcut decât să trăiască* »¹, în școala educației noi, educația fiind o activitate infantilă, care nu mai intră în sarcina profesorului.

Prima realizare concretă în crearea școlilor zise "noi" se datorează pedagogilor Pestalozzi și Frobel. Școlile acestora aveau caracteristici comune, internate rurale, unde munca de educație se desfășura într-o ambianță familială și după metode liberale. Una din școlile noi, cele mai bine cunoscute în Europa, este școala din Rodus.

Începând cu anii 1980, la nivelul

programelor și a recomandărilor UNESCO, "noile educații s-au constituit ca răspunsuri ale sistemelor educaționale la sfidările lansate de provocările lumii contemporane" [G. Văideanu]², de natură economică, politică, ecologică, sanitară etc.

Noua problematică a declanșat o mulțime de reacții și a generat o serie de proiecte ce s-au conturat treptat sub forma unor direcții de acțiune, una dintre aceste direcții de acțiune o constituie educația ca proces de formare și sensibilizare a tinerilor și adulților pentru participare la abordarea și soluționarea problemelor cu care omenirea se confruntă și se va confrunta.

Acestor provocări li s-a răspuns cu educații specifice; lista acestora este deschisă, iar conținutul lor, în îmbogățire și restructurare continuă. „Noile educații” reprezintă, de fapt, noi conținuturi specifice, raportabile la oricare din cele cinci conținuturi generale ale activității de formare-dezvoltare morală, intelectuală, tehnologică, estetică, psihofizică, a personalității umane.

---

¹Cousinet, R., *Educația nouă*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1978

---

²Mircea, Șt., *Lexicon Pedagogic*, Editura Aramis, București, 2006

Aceste „noi educații” reflectă problematica lumii contemporane (prin obiectivele propuse care dau și denumirea fiecărei structuri de conținut științific), realizată ca disciplină de studiu, concepută în plan disciplinar, dar mai ales interdisciplinar, pluridisciplinar și chiar transdisciplinar.

Educația ecologică

Termenul de ecologie definește, după cum afirma biologul german E. Haeckel în 1866, «știința condițiilor luptei pentru existență a naturii și a economiei naturii» (grecescul oikos înseamnă casă, gospodărie, loc de viață și logos - cuvânt, vorbă, sens).

Bogdan Strugen și Săilenu (1976) consideră ecologia drept «știința care studiază interacțiunile vitale cu mediul, economia naturii, circulația energiei, materiei și informației în natură».

Ion Puia și Vasile Goran (1984) consideră ecologia «una dintre cele mai de seamă ramuri ale biologiei contemporane - a fost impusă pe un făgaș nou sub impulsul revoluției științifice și tehnice, fiind concepută tot mai mult ca un domeniu de legătură între științele naturii și cele sociale. Ecologia este nu numai o știință, ci și o concepție care trebuie să fie prezentă în toate activitățile»

Scopul principal al educației ecologice este acela de a sensibiliza omul față de ecosistemul în care își desfășoară activitatea, să optimizeze relația dintre om și natura înconjurătoare.

Educația ecologică acționează asupra nivelului cunoașterii, priceperilor și deprinderilor, sentimentelor și comportamentului. **Cunoașterea** poate fi realizată prin însumarea tuturor acumulărilor cognitive, afective și psihomotorii acumulate. **Priceperile și deprinderile** pot fi formate prin însumarea tuturor abilităților cognitive, afective și psihomotorii acumulate. **Sentimentele** pot fi influențate de trăirile și dispozițiile emoționale potențiale sau

câștigate în urma conștientizării și confruntării cu viața de zi cu zi. Comportamentul se poate cizela prin intermediul unor activități ce determină menținerea și îmbunătățirea calității mediului.

Educația ecologică sporește conștientizarea problemelor și înțelegerea valorilor personale, prin “descoperirea” atitudinii și înțelegerii, ajutându-i pe oameni să-și clarifice sentimentele în ceea ce privește mediul și cum contribuie la problemele acestuia. Ajută fiecare persoană să înțeleagă faptul că oamenii au valori diferite, iar conflictele dintre acestea trebuie abordate pentru a preveni și rezolva problemele de mediu.

Factorii care generează necesitatea educației ecologice sunt:

- consecințele dezastruase ale dezechilibrului dintre mediu și dezvoltare;
- industrializarea nerațională care are ca efect poluarea și chiar distrugerea naturii;
- apariția unor boli generate de degradarea cadrului natural de existență (poluarea aerului, apei, a solului).

Capacitatea de distrugere a luat amploare, astfel că revenirea la o anumită etică se impune cu necesitate

În ultimii ani, oamenii de știință și liderii politici au acceptat faptul că este necesară luarea unor măsuri pentru a proteja mediul înconjurător. “**Charta Terrei**” (adoptată de către comunitatea internațională în timpul conferinței Națiunilor Unite asupra mediului și dezvoltării la Rio de Janeiro - 1992) și cele două convenții internaționale semnate la Rio, constituie un punct de plecare în încercarea de a rezolva problemele majore de mediu.

Aspectele legate de mediu trebuie studiate de la cele mai fragede vârste, acest lucru putându-se realiza cu o mare eficiență în cadrul unităților de învățământ. Desigur, nu trebuie să uităm faptul că cele mai elementare norme de comportament care să constituie fundamentul acțiunilor unui

cețățean preocupat de mediul în care trăiește, pot fi transmise copilului în familie. Dar pentru că nu toți părinții pot face acest lucru (din neștiință, ignoranță sau lipsă de timp), activitățile ce se desfășoară în cadrul unităților școlare au o deosebită importanță. Astfel, primele forme organizate în cunoașterea de către copii a mediului înconjurător și, implicit, de ocrotire a acestuia, aparțin grădiniței.

Sensibilizarea copilului și tânărului trebuie să meargă pe linia cultivării respectului față de mediul natural, al folosirii raționale a resurselor, al responsabilizării în legătură cu gestionarea deșeurilor, al estetizării mediului, al sporirii resurselor.

Educația cu privire la mediu presupune un set de acțiuni ce vizează structurarea unei culturi ecologice a omului contemporan, bazată pe interiorizarea de atitudini și conduite responsabile față de mediul înconjurător.

Etapele educației ecologice

A). Instruirea ecologică. O cauză a atitudinii negative față de mediul înconjurător este cunoașterea insuficientă a pericolelor la care se expune omenirea prin indiferența față de conservarea mediului sau chiar prin unele intervenții distructive asupra naturii. Se dovedește astfel a fi necesară dobândirea unor cunoștințe ecologice, referitoare la raporturile omului cu natura. Aceste cunoștințe, ce vor forma cultura ecologică a omului modern, vizează comportamente umane ce trebuie adoptate pentru utilizarea rațională a bogățiilor și frumuseților mediului înconjurător, precum și tehnicile de prevenie și combatere a poluării lui.

Instruirea ecologică se realizează prin transmiterea cunoștințelor referitoare la comportamnetle umane în relația cu mediul înconjurător: "*analfabetismul ecologic*" conduce la ignorarea problemelor deosebit de complexe ale protecției naturii sau chiar la

manifestarea unui comportamnet ostil, iresponsabil față de mediu.

B) Formarea convingerilor ecologice.

Cu cât cunoștințele sunt mai bogate și însușite temeinic, cu atât ele se pot transforma mai repede în convingeri ecologice. Convingerile ecologice au o structură complexă, în care se îmbină elemente ale educației intelectuale, moral-civice, estetice și se întemeiază pe :

- cunoașterea drepturilor naturii, așa cum se vorbește de drepturile omului;
- înțelegerea necesității conservării și ameliorării mediului ambiant;
- înțelegerea faptului că sursele naturale sunt limitate și că trebuie utilizate astfel încât să asigure tuturor indivizilor o viață mai bună;
- conștientizarea efectului pe care îl poate avea deteriorarea mediului înconjurător asupra calității vieții omenirii;
- dezvoltarea sentimentului responsabilității față de generația actuală și față de cele viitoare, din cauza consecințelor deosebit de grave pe care le au atitudinile negative față de mediul înconjurător

C) Formarea comportamentelor ecologice va aduce în prim plan grija față de mediu, intervenția pentru stoparea poluării, a deteriorării și a desfășurării unor acțiuni de păstrare, îmbogățire și înfrumusețare a mediului. Atitudinea ecologică se bazează pe cunoștințe metamorfozate în convingeri și sentimente, pe relevarea și clădirea responsabilității moral- civice și juridice a individului și a colectivului față de natură.

Concluzii

Abordarea educației ecologice în grădiniță prezintă anumite particularități și presupune parcurgerea unor anumite etape:

1. **perceperea și observarea naturii** este un prim pas de contact nemijlocit cu elementle mediului și constituie premisa pentru etapele următoare;
2. **trăirea de senzații și sentimente**, și conștientizarea copiilor asupra acestora -

- educatoarea, subliniind apartenența noastră la sistemele naturale de viață, va pune accent pe comunicarea ce trebuie să existe între om și mediul său natural;
3. **implicarea personală** - prin discuții, în urma stabilirii locului și rolul fiecăruia în spațiu și timp, pot fi relevate modalități de implicare individuală (felul în care putem să ocrotim mediul);
  4. **asumarea responsabilității** - este o etapă esențială în formarea unei structuri comportamentale adecvate, existând implicare, va exista și responsabilitate;
  5. **alcătuirea unei strategii de acțiune** - presupune stabilirea etapelor acțiunii concrete și oferirea posibilităților copiilor de a învăța cum se organizează astfel de acțiuni.

BIBLIOGRAFIE

1. Bocoș M, Stan C., Someșan E., *Strategii didactice activizante în învățământul preșcolar și primar*, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj Napoca, 2008 .
2. Ciobotaru, M., Geamăna, N. , Jalbă , C., *Educația ecologică în grădiniță - Ghid pentru educatoare*, Editura CD Pres, 2007.
3. Ana, A., Cioflica, S., *Proiecte tematice orientative*, Editura Tehno-Art, Petroșani, 2003.
4. Cousinet, R, *Educația nouă*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1978.
5. Ciolan L., *Dezvoltarea educației timpurii*, Editura Universității București, București, 2006.
6. Ivănescu, M., *Ghid metodic de educație și protecție a mediului. Învățământ preșcolar*, Editura Didactica Militans, Oradea, 2006.
7. Lespezeanu, M., *Tradițional și modern în învățământul preșcolar românesc - o metodică a activităților instructiv-educative în grădinița de copii*, Editura Omfal Esențial, București, 2007.
8. Preda V.(coord.), *Metoda proiectelor la vârstele timpurii*, Editura Miniped, București, 2002.
9. Smeianu, M., *Metodica activităților instructiv-educative în grădinița de copii*, Craiova, 2009.
10. Trif, Letiția, *Pedagogia învățământului preșcolar și primar*, Editura Eurostampa, Timișoara, 2008.